

kriteriji izdelanosti teorije enako zahtevani za vse empirične zna-
nosti; da je namen in naloga vsake znanosti, odgovarjati na vpraša-
nja o svetu; da je znamenje zrelosti vsake znanstvene discipline
stanje njene obče teorije. Ta postopek in končna spoznanja se-
gajo v bistvo teorije vseh družbenih ved, tudi etnologije.

Knjiga je razdeljena na tri dele: I. Teorija in model v sociologiji,
II. Sistemsko-funkcionalni modeli, II. Splošni sistemsko-funkcio-
nalni model.

Avtor ugotavlja razcepljenost prizadevanj na področju družbenih
ved, ki gredo na eni strani v ozko empiričnost, na drugi strani v
formalistično teoretiziranje. Tu se kopičijo podatki, tam množica
nekakšnih konceptov, definicij in podobnega. Obema smerema
primanjkuje teoretična zgodbica. Avtor navaja antropologijo kot
tipični primer znanosti, ki se duši podatkih.

Smiselno znanstveno delo lahko vzbudi samo opredeljeni
teoretični cilji. Najpomembnejša funkcija teorije je razlaganje po-
javov in procesov. Vendar vsak odgovor na vprašanja „zakaj?“ se
ne pomeni teoretične razlage. Nobena razlaga ni dokončana, če
sestoji iz elementov, po katerih je še možno vprašati „zakaj?“. Po
navajanju različnih kriterijev, ki jim morajo zadostiti tako vpraša-
nje kot odgovori, da posamezen razlagalni sistem lahko označimo
za teorijo, govori avtor o pojmovnem modelu kot predpogoju za
izdelavo teorije. To je sklop ugotovitev, ki opredeljujejo glavne
poteze preučevanega področja resničnosti in so miselno orodje za
urejanje izkustvenih spoznanj. Po avtorjevem mnenju je naj-
pomembnejši vidik funkcionalizma način interpretacije in ureja-
nja družbenih pojavov v smiselne razlagalne sisteme. Ta vidik
funkcionalne metode je funkcionalna analiza, trajen prispevek
funkcionalizma družbenim vedam. Avtor razločuje pet tipov si-
stemsko-funkcionalnih modelov in glede na uporabljeni model
pet tipov funkcionalne analize. Za vsakega od teh modelov navaja
značilne splošne in posamezne postavke; za kritično oceno funk-
cionalne metode je razločevanje le-teh bistvenega pomena. Tako
npr. prvi model preprostega sistema, značilen za prvi tip prepro-
ste funkcionalne analize, sloni na štirih glavnih, splošnih domne-
vah: da je družba sestavljena iz množice elementov; da je družba
celota z lastnimi posebnimi značilnostmi, ki niso zgolj značilnosti
elementov; da so vsi elementi v tesnih medsebojnih odnosih; da so
odnosi med elementi nekega sistema intenzivnejši kot med ele-
menti sistema in tistimi, ki v sistem niso vključeni. Ob teh temelj-
nih trditvah pa je v okviru istega pojmovnega modela odprta še
možnost izbire med pari posameznih, izključujočih se postavk,
npr.: pogoj obstoja družbe je medsebojna recipročnost pojavov
ali pa njihov izkoriščevalski odnos; odnosi med elementi družbe-
nih sistemov so harmonični ali v stalnem medsebojnem konfliktu;
elementi so samostojni ali odvisni drug od drugega; so osamljeni
ali pa strukturalno povezani v celoto.

V okviru različnih pojmovnih modelov imajo v skladu z različni-
mi postavkami isti izrazi različen pomen; npr. pojem funkcije ima
pet različnih pomenov. Tradicionalna kritika očita sistemsko-
funkcionalnim modelom predpostavko, da ima vse dogajanje v
družbi vnaprej določen smoter ter statičnost in nezgodovinskost.
Avtor dokazuje, da so ti očitki, če upoštevamo samo splošne
postavke, neutemeljeni. Delno upravičeni postajajo na nižjih rav-
neh parov izključujočih se postavk, v okviru katerih je mogoča
izbira domnev tako o statični, nezgodovinski podobi družbe na
eni kot o dinamični, časovno in prostorsko določeni podobi
družbe na drugi strani. Prvo je značilno za zgodnji funkcionali-
zem v socialni antropologiji (Malinowski, Radcliffe – Brown),
drugo za sodobno socialno antropologijo in sociologijo. Poteze,
na katere letijo očitki klasične kritike funkcionalizma, torej niso
nujna in nepremostljiva pomenjkljivost sistemsko-funkcionalnih
pojmovnih modelov, ampak so rezultat različnih gledanj različnih
smeri funkcionalizma, ki so različno izbirale v okviru izključujo-
čih se postavk. Splošni modeli nimajo nobene zveze s statičnostjo
in nezgodovinskostjo, kar je značilno za starejše faze te smeri in
so, po avtorjevem mnenju, podlaga sorodnosti funkcionalizma in
marksizma.

Mojca Ravnik

OB „GLASNIKU“ ŠT. 5 – 1975

(Prispelo 20. 2. 1976, op. ur.)

Na pisalni mizi zagledaš „Glasnik“ in se v prvem trenutku razvese-
liš. O takem društvenem glasilu si tudi najbolj goreči in prizadevni
etnolog vseh 20 let nazaj še sanjati niso upali!

Fotografija na naslovni strani je več kot dobra. Tudi zgovorna je,
celo dokumentarna. Verjetno bi tudi nestrokovnjaka zanimalo od
kje sta babica in vnukinja, kdo in kdaj ju je fotografiral. Toda
zamanj iščeš vsaj tisti osnovni podnapis, ki ga imajo nestrokovne
revije. Težko razumeš, da bi tisti, ki jim mora biti dokumentar-
nost ena prvih skrbi pri delu, pozabili ne komentar.

Tudi podnaslov glasila v angleščini izzveni v prazno, ko ugo-
toviš, da niti en prispevek nima povzetka v tujem (angleškem)
jeziku. Ko revijo prelištaš in prebereš, ugotoviš, da povzetka ni,
ket tudi pomembnejšega prispevka ni. Torej spet – žal – gradimo
samo fasado; v tem primeru kar dobesedno!

Potem se potrudíš, da bi zamižal pred vsem, v naglici ugotovlje-
nim in se potolažiš, ko bereš: ... za štiri tako bogate številke,
polne zanimivega branja o tekočih vprašanjih v naši etnolo-
giji ... Razumljivo, da potem iščeš nekaj bogatega, zanimivega
ali vsaj besedo o enem od tekočih vprašanj v naši etnologiji. Na-
zadnje se vprašuješ (da bi ne bil krivičen!) ali sodijo poročila o
konferencah, posvetovanjih in seminarjih med tekoča vprašanja v
naši etnologiji? Končno še ugotoviš, da se „po novem“ v tisku
ocenjuje tudi seminarska naloga (zakaj potem samo ena?) in da
se čistilci čevljev obravnavajo nekako tako, kot bi o njih poročal
za senzacijami hlatajoči časnikar, ki o etnologiji še nikoli ni
ničesar slišal.

Piko na i pa postavi naslov „Zgodovina etnologije v slikah“. K
temu „zgodovinskemu“ prispevku je gotovo vsak komentar od-
več.

Z dobro voljo in z lepimi željami si dopovedujemo, da moramo
„mlade“ razumeti in da je v njihovem zagonu, v njihovih prizade-
vanjih, v njihovih iskanjih, novostih, novih prijemih in pogledih
brez dvoma tudi mnogo pozitivnega. Hkrati pa, ko se nehote
vprašamo, kako dolgo bomo še govorili o „mladih“, ugotavljamo,
da pravzaprav pogrešamo le resnost.

F. Šarf

Odgovor uredništva

Uredništvu Glasnika SED ste poslali kritične pripombe k 5. števil-
ki. Zahvaljujemo se vam za odkrito in javno kritiko – torej tudi
za način, ki je bil v naši dosedanj etnološki praksi le malo upo-
rabljan. Pomembnost te kritike dviga tudi vaše ustno dovoljenje,
da jo objavimo v Glasniku.

Domnevamo sicer, da ste morda prezrli uvodnik v 5. številki, ki že
odgovarja na vaše pripombe o Glasnikovi vsebini in obliki. Ra-
zen tega, Glasnik SED finansira Raziskovalna skupnost SRS, ki
ima tudi svoje zahteve oziroma kar pogoje v tej smeri. Če se torej
hočemo boriti za prepotrebna (skromna) finančna sredstva, mo-
ramo menda ugoditi vsaj osnovnim zahtevam finansierja. Tokrat
smo na primer Glasnik samo podnaslovili v angleščini, v prihodnje
pa bodo s povzetki v tujem jeziku opremljeni tudi nekateri pri-
spevki.

V 5. številki smo objavili gradivo, ki se je nabralo uredništvu po
izidu zadnje številke starega Glasnika – ta je bila v celoti zapol-
njena z bibliografijo za leto 1973. 5. številko, ki je torej le „pre-
hodna“, smo bili prisiljeni nameniti predvsem informacijam o do-
gajanju v naši stroki. Tudi za naslednje številke pripravljamo vrsto
zanimivih in pomembnih prispevkov. Ob tem se seveda vprašu-
jemo, katerim prispevkom v 5. številki odrekate pomen za etnolo-
gijo, njihovo zanimivost in aktualnost: Ali je morda to poročilo o
ustanovitvi novega društva?, bibliografija?, ali so to poročila in
ocene etnoloških del?, poročila o posvetovanjih?, morda ni
aktualen intervju?, ali je morda odveč program dela novega druš-
tva?

Fotografija na naslovni strani ni mišljena kot „dokumentacija“
ampak le kot ilustracija, saj sami ugotavljate, da je tudi „zgovor-
na“. Dokumentarne fotografije pa bodo v bodoče opremljene z
vsemi potrebnimi podatki.